

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:

Barcelona. - Riera Alta, 61

P R E U :

Número corrent	20 cèntims.
Número atrassat	30 »
Subscripció anual	10 pessetes.

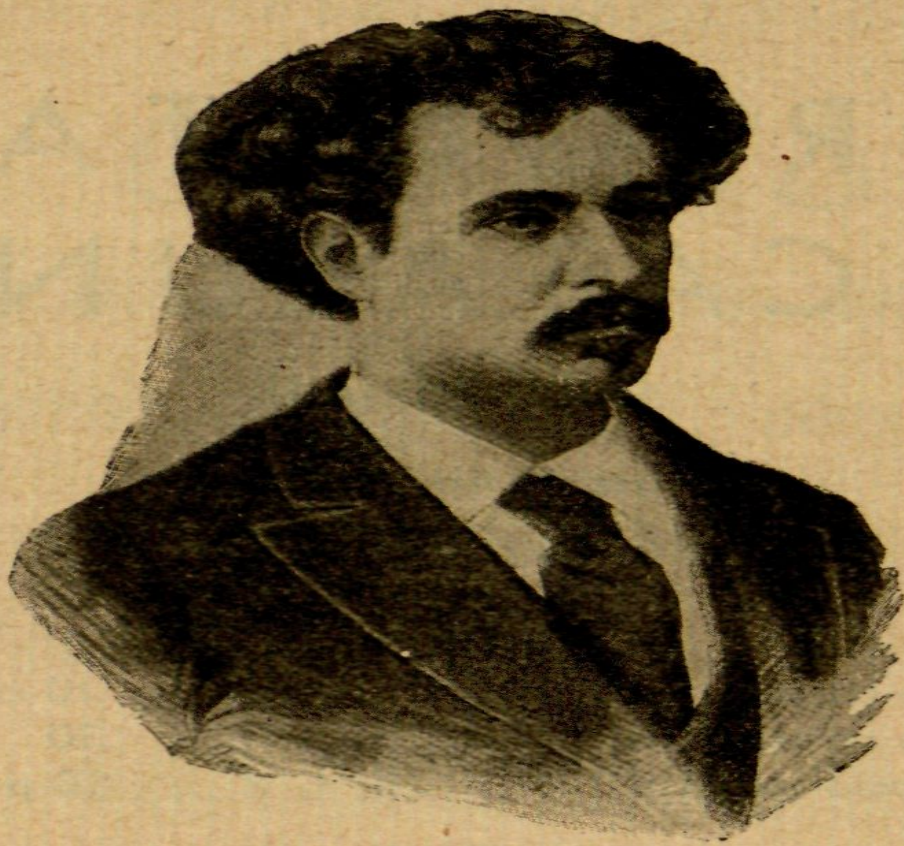

S U M A R I

Marià Fortuny i Carbó, pàg. 2. — Gràfics, pàg. 4. — Balls de Terrassa, pàg. 5. — Rondalla, pàg. 6. — Gràfics, pàg. 7. — Pàgina festiva, pàg. 8. — Francesc Pi i Margall, pàg. 9. — El Sant Crist de Piera, pàg. 11. — Els Goigs a Catalunya, pàg. 14. — Endevinalles, pàg. 15. — Les dones catalanes, pàg. 16. — Els tres tambors, pàg. 18. — Folklore de la pagesia, pàg. 20. — Nostra premsa, pàgina 23. — Pàgina festiva, pàg. 25. — La llegenda de la vinya, pàgina 26. — Gràfics, pàgs. 27-28. — La cançó del invadits, pàg. 29. — Eclipsi total de sol, pàg. 30. — Gràfic, pàg. 31.

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

CATALANS NOTABLES

Marià Fortuny i Carbó

VA nèixer a la ciutat de Reus, a 11 de juny de 1838. Al taller de Domènec Soberano, aprengué les primeres nocions de pintura. En 1852 es traslladà a Barcelona, on obtingué la protecció de l'imaginer Domènec Tàrn, i assistí a les classes de l'Acadèmia de Belles Arts.

Guanyà per oposició la plaça de pensionat a Roma, creada per la Diputació de Barcelona, on es dirigí en març de 1858, quan tot just tenia 20 anys.

En 1860, havent-se declarat la guerra d'Àfrica, l'esmentada Diputació li ordenà que anés al Marroc, per a perpetuar algun episodi militar, en una tela de grans dimensions. Així ho va executar, i aquesta la titolà *La ba-*

talla de Tetuán, que té 10'76 metres per 3'25 metres, i en l'any 1920, per acord de la Diputació catalana, ingressà al Museu de Barcelona.

Don Frederic de Madrazo li brindà amistat i protecció, i enamorat Fortuny de la seva filla Cecília, va contraure matrimoni amb ella.

Per al cèlebre quadre *La Vicaria* s'inspirà, segons ell mateix refereix, en la sagristia de la seva parròquia, a Madrid.

A més a més de les susdites obres, en pintà moltes d'altres, totes elles molt celebrades, entre les quals sobresurten: *El anticuario*, *Los domadores de serpientes*, *La merienda en el campo*, *El jardín de los Adarves*, *El Carnaval de Granada*, etc.

Després d'haver realitzar diverses excursions per a pintar les seves nombroses teles, retornà novament a Roma, on morí el dia 21 de novembre de 1874. L'escultor Jeroni Suñol va obtindre la sema *mascarilla*. El cadàver rebé sepultura al cementiri de Sant Llorenç. Dos anys després, el cor del gran pintor fou portat a la ciutat de Reus. Es guarda a la Capella del Sagrament de la Parròquia de Sant Pere, en un sarcòfag de marbre blanc, amb una làpida que diu: "*Depósito del corazón de Fortuny. Dió el alma al Cielo, su fama al mundo, el corazón a su Patria*".

A Barcelona es guarden algunes de les seves obres, i procura adquirir-ne d'altres.

Els germans Francesc i Josep-Maria Masriera, a l'escalinata exterior del seu luxós *estudio taller* del carrer de Bailèn, de Barcelona, han col·locat a un pedestal l'estàtua de Fortuny. Aviat l'Ajuntament de la ciutat comtal erigirà un artístic monument al gran pintor reusenc en el carrer que porta el seu nom, essent l'escultura obra dels germans Oslé.

Charles A. Lindbergh, qui per primera vegada travessava de part a part l'Atlàntic, en avió, l'*Spirit of St. Louis*, el dia 21 de maig de 1927, del qual tant es parla aquests dies.

Terrassa: El Passeig.

Balls de Terrassa

ALGUNS balls de Terrassa que es ballen o es ballaven. Una nota curiosa per a la qual el bon amic N'Aureli Capmany ens ha servit esplèndidament, desitjosos de poder incloure aquesta miqueta de l'aminadura.

Armats.—Es clar que els *Armats* són alguna cosa més que un ball, però com sigui que dins l'església "ballen", com vulgarment es diu, fan diverses evolucions d'"adoració", per això també pot esmentar-se.

Ball de Plaça o treure ball.—Es començava el diumenge abans de la Candelera, hi anaven les senyores i els senyors de casa, ben abillats, etiquetats, i amb gran parsimònia. S'assembla al *Ball del pla* d'Olot. Feien cap a la Casa de la Vila i després a la plaça, on donaven una volta. El dia de la Candelera feien el mateix ball, les noies i els fadrins. El diumenge següent el feien la gent de servei.

Ball de bastons.—Ball de la categoria dels religiosos, que anava davant de la processó de Corpus. El formaven quinze o vint individus dels 20 als 30 anys i feien una sèrie de combinacions a cops de bastons, al compàs d'una musiqueta que tocava un violí.

Ball de cascavells.—S'ha perdut fa temps, i era molt bonic i alegre. Els balladors duïen les calces amb tot de cascavells que sorollaven.

Catxutxa.—Ball que es feia el diumenge de Carnestoltes.

Ball de disfresses.—El dilluns de Carnestoltes, a les dues de la tarda, es ballaven per diferents colles en obsequi a les noies que eren avisades prèviament. Es feien varies comitives per societats diverses. El dimarts es repetia la sortida, però no es ballava. Obsequiaven les noies amb confits. De vegades la topada de diferents colles feia que la festa acabés a garrotades.

Ball dels gegants.—És el que ballen aquestes típiques figures, degudes a l'autor terrassenc Francesc Torres i Armengol, que el 25 d'abril de 1850 les va lliurar a l'Ajuntament.

Moixiganga.—És un ball antic, perdut del tot, que ja com a cosa extraordinària va executar-se amb motiu de la visita que el rei Ferran VII va fer a Terrassa fa més d'un segle, per l'abril del 1828.

L'Estepera.—El ballaven els carreters per Sant Antoni de gener.

Ball de rams.—Ball que ballava el qui pagava més per un ram de flors artificials, que els administradors de la festa d'algun patró feien fer. En sortint de missa, davant l'església se subhastava.

R o n d a l l a

EN Cels Gomis, en parlar del lletsó, conta la següent rondalla:

A Sant Pere de Vilamajor, província de Barcelona, va néixer un lletsó al campanar i els veïns resolgueren de pujar-hi un ruc per a què se'l mengés.

Lligaren l'animal pel coll i tira que tiraràs l'anaren pujant cap amunt, però com que l'animalet s'anava escanyant, ensenyava unes dents de pam i els qui s'ho miraven deien:

—Mira, com riu...!

D'aquí els ve el nom de *lletsons* o *lletsoners*, que encara avui els hi donen.

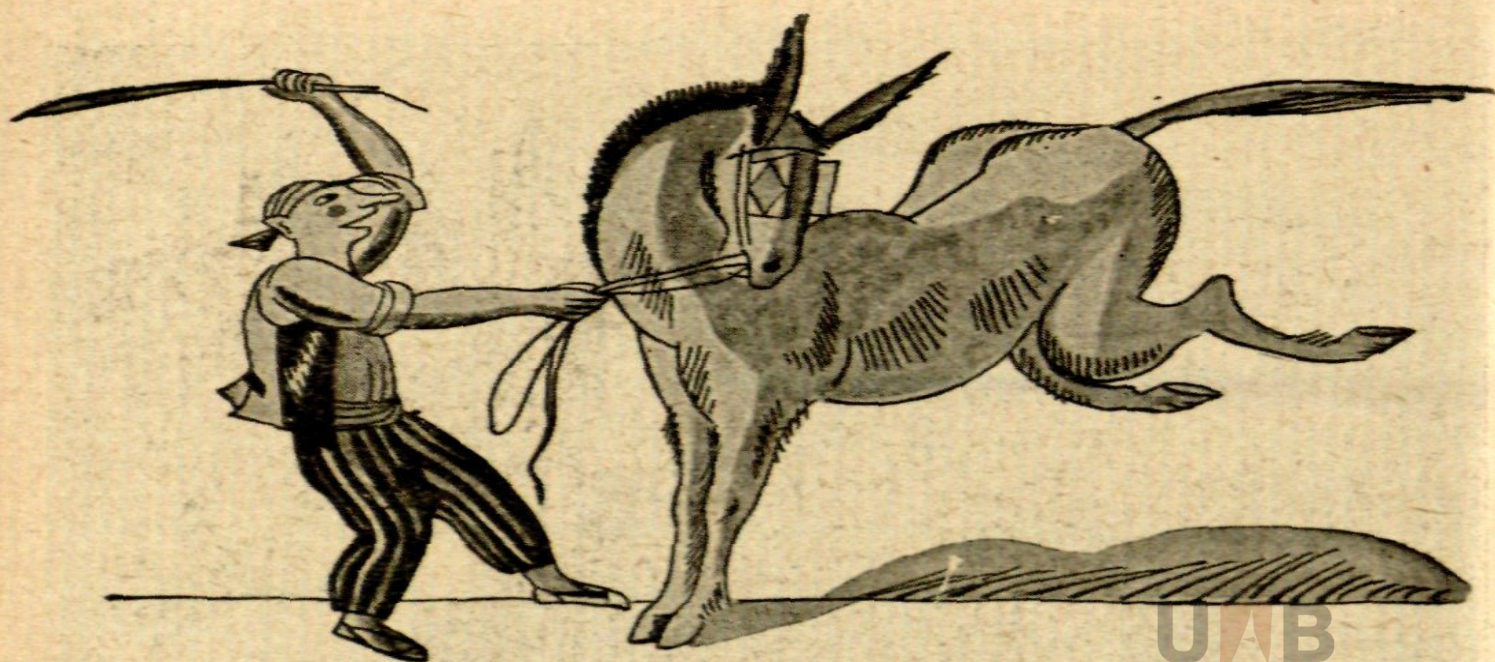
Encara per les comarques d'Olot podríeu veure escenes que us farien recordar l'autenticitat típica i terral d'aquest dibuix, de prop de mig segle enrera.

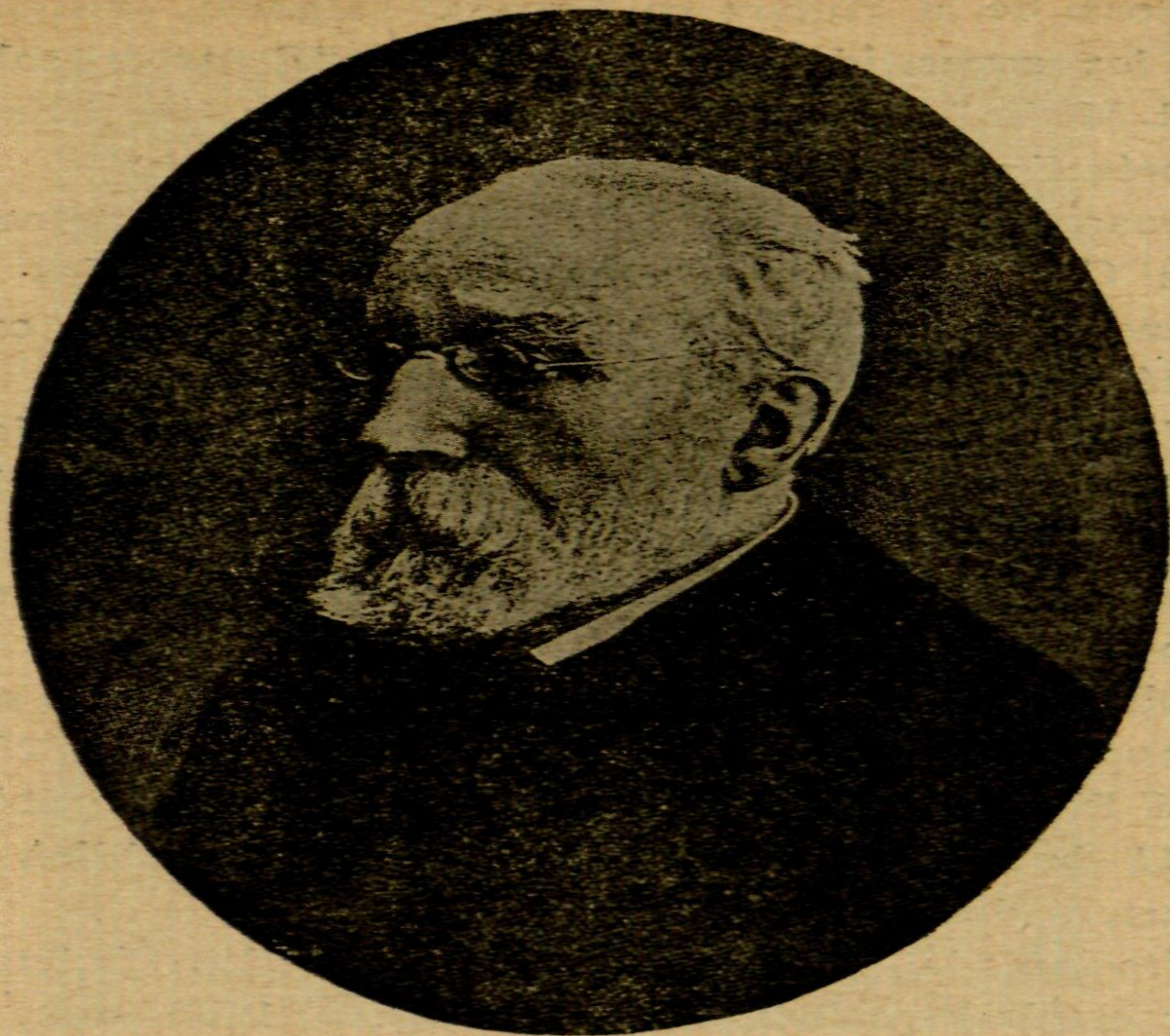
Els campanars d'Olot.

Gats amb gats no es mosseguen.

Com més amics, més clars.

CATALANS NOTABLES

Francesc Pi i Margall

VA nèixer a Barcelona, el 29 d'abril de 1824. Fill d'una modesta família, estudià primer al Seminari i després a la Universitat de Barcelona, cursant la segona ensenyança.

A 16 anys, ja va demostrar aptituds literàries i publicà, quan en tenia 18, el primer volum de la "España Pintoresca", referent a Catalunya.

Per a obtenir el títol de doctor en dret, anà a Madrid, sortint de Barcelona el 17 de març de 1847.

Collaborà en diverses publicacions i revistes. S'edità, degut a la ploma de Pi i Margall, el primer volum de la

“Historia de la Pintura en España” (Madrid, 1851), exposant les seves idees filosòfiques, i “Estudios sobre la Edad Media”, ambdues obres prohibides per l'Església. Després firmà els seus escrits amb pseudònim.

Quan O'Donnell, en 1856, dissolgué violentament les Corts Constituents, per a sostreure's a possibles persecucions, Pi i Margall va traslladar-se a Vergara, on contragué matrimoni amb donya Petra Arsuaga.

Fracassats els revolucionaris en la sagnant jornada del 22 de juny de 1866, emigrà a París, fins que, triomfadora la Revolució de setembre i elegit diputat per Barcelona, tornà a Madrid, tenint part activa en la Constitució democràtica de 1869.

Dissoltes les Corts en 1871, com a republicà va criticar el govern d'Amadeu I, qui havent abdicat en 1873, contribuï Pi i Margall a què es proclamés la República el dia 11 de febrer. En el primer ministeri republicà tingué la cartera de Governació.

Proclamada la República democràtica federal, va ésser elegit President de la mateixa, l'11 de juny, càrrec que dimití a 18 de juliol del mateix any, essent substituït per Nicolau Salmeron.

Restaurada la monarquia borbònica, s'apartà Pi i Margall de la política republicana activa.

Però en 1891 va ésser elegit, altra vegada, diputat a Corts per València i Barcelona, preferint la representació d'aquesta última, i en 1893 assolí el triomf per Madrid, Barcelona i Sabadell, escollint la representació de Sabadell.

Al 22 de juny de 1894 redactà el programa del partit federal.

En 1901 presidí els Jocs Florals de Barcelona.

A l'avançada edat de 77 anys va morir a Madrid, el dia 29 de novembre de 1901.

Testa del gloriós Sant Crist de Piera.

El Sant Crist de Piera

CONTA una tradició antiquíssima que a l'hospital o hospici, anomenat de Sant Francesc, el qual es trobava al lloc on havia estat el convent dels pares Trinitaris calçats —fundat a Piera per Sant Joan de Mata, l'any 1205— es va trobar aquesta prodigiosa imatge del Sant Crist, que per això s'anomena de Piera.

Feia temps que patia aqueixa comarca un eixut molt intens, i tot feia preveure a llurs habitants una fam i misèria espantoses; aleshores va succeir, que passant un jove vestit de pelegrí —segons la més general opinió, aquest pelegrí era un Angel del cel— per Santa Creu de Creixà, en aquella època terme de Piera, trucà a la porta de la casa d'una dona virtuosa anomenada Maria Lleoparda o Lleopart, en demanda d'almoïna. Es trobava l'esmentada dona en la més trista necessitat, i va veure's precisada a dir-li que no tenia a casa seva ni un mos de

pa per a menjar. Li respon el pelegrí, que Nostre Senyor, compadint-se del terme de Piera, faria ploure, si es portava públicament, en solemne processó de rogatives, una imatge de Crist Crucificat que trobaria amagada (1) a un recó de l'hospital de la vila de Piera. En testimoni d'ésser

GOIGS EN

A LA MOLT PORTENTOSA SANT CRISTO

Estàn concedits 120 dias
llegirà, cantarà

ALABANSA

SAGRADA IMATGE DEL DE PIERA.

de indulgencia á qui los
ó farà cantar.

Contemplem la hermosura
De la eterna primavera,
Los devots de la figura
Del Sant Cristo de Piera.

¡O figura angelical,
En la gloria fabricada,
Per un angel aportada
Com á pobre al hospital!
De tan ditxosa ventura
Gosaré sobre manera
Los devots de la figura, etc.

Iguala la sua midá,
Ab la mida del Senyor,
Pera dar al pecador
Nova forma de sa vida
Mirant tanta compostura
Se abalansa la bandera
Dels devots de la figura, etc.

Ab molt gran veneració
Cinch cents anys en un altar
Estigué pera donar
A tothom consolació:
Pero en una conjuntura
Se assenyala y remunera
Als devots de la figura, etc.

La terra molt seca estava,
Per no haber dos anys plogut,
Lo poble estava perdut,
Perque lo aliment fallaba:
Tan estranya desventura
Del pecador se modera
Per medi de la figura, etc.

V. Adoramus te Christe, et benedicimus tibi,

*R. Quia per sanctum crucem tuam
redemisti mundum.*

OREMUS.

Deus qui per Angelum celsitudinis tuæ imaginem nobis peccatoribus transtu-
listi, concede propitius, ut per passionis tuæ mysterie suo tempore pluviam et
salutem tribuas congruentem. Per Christum, etc.

Igualada.—Imp. de la Viuda y fill de Abadal.

veritat va dir-li que anés a la pastera, doncs hi hauria pa per a remeiar la seva necessitat. Sabia molt bé la bona dona que no n'hi havia, però, instada pel pobre, va anar-hi i la trobà plena de pa. Quan torna de la pastera la virtuosa

(1) D'aquesta devota imatge no es tenia abans cap notícia, fins que la va indicar el pelegrí en figura d'Angel.

dona, per a comunicar al pelegrí tan grata notícia, no el veu enlloc, doncs en aquell moment va desaparèixer.

Admirada de tal prodigi, es dirigí cap a la vila de Piera, per a donar coneixement del succeït al senyor Rector, Batlle i Jurats. Comprovat el cas, i amb permís del senyor Bisbe de Barcelona, senyalaren la data 28 d'abril —des d'aquest dia, tots els anys, a la parròquia de Piera, es celebren solemníssimes funcions— per a efectuar l'anunciada processó de rogatives.

A la fama de tan gran prodigi vénen dels pobles comarcans multitud de persones, es treu de l'hospital la sobirana imatge, i és portada pels carrers de la vila, per mans dels Rectors veïns (2). ¡Admirable meravella! El cel va compadir-se dels habitants de Piera i els va regalar l'aigua tan necessària, amb molt agraïment envers el Sant Crist. Des d'aleshores, en persistir un eixut a la comarca de Piera, i al fer rogatives perquè ploqui, traient la imatge del Crucificat, sempre s'ha obtingut el benefici de l'aigua.

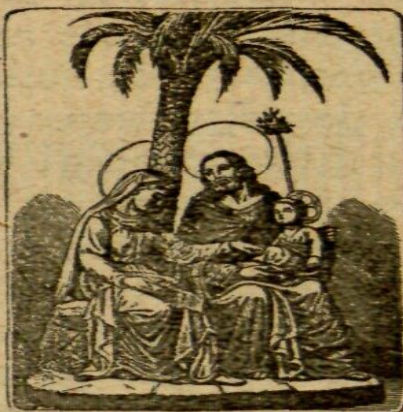
Farem una descripció d'aquesta sagrada Imatge: El Sant Crist de Piera és de l'estatura d'un home dels més alts, i perfecte en tot el seu posat; el color tira a obscur o morat, i com de mort; la sang de les llagues és d'una molt viva vermellor; la cabellera natural, sencera després de tants anys; la corona d'espines amb què fou trobada, és també natural, per bé que al seu damunt hom en collocà una altra d'argent, molt valuosa, i una altra de glòria, preciosíssima també; porta una tovallola de seda, ricament guarnida i brodada; al costat esquerre brilla un toisó o bronja de rica pedreria; la creu on està clavada la dita Imatge és rodona i de fusta amb grops, d'un color verd fosc; el rètol posat a sobre és d'argent; el cambril on està collocada la sobirana Imatge, està exornat amb un pavelló de domàs carmesí i es tapa amb una cortina de domàs del mateix color.

Es cert que cap imatge té en si virtut per a fer miracles, però, davant de la majestuosa presència del Sant Crist de Piera, hem de confessar que aquesta imatge excita a un singular respecte i sembla que vénen al cor del qui l'admira els vius afectes d'amor, dolor, temença i confiança, que amb el seu aspecte compassiu i majestuós s'infiltrin en les ànimes dels qui el visiten.

A la pàgina anterior inserim còpia d'uns Goigs antics, i molt curiosos, dedicats a aquesta portentosa imatge.

(2) D'aquí té origen el tenir la preferència dits senyors rectors, de portar, sempre que es treu, l'esmentada imatge, quan es fa la processó solemne de rogatives per la necessitat de la pluja.

GOIGS
EN LLOHOR DE LA SAGRADA FAMÍLIA
JESUS, MARIA, JOSEPH,
QUE CANTAN
LAS FAMILIAS ASOCIADAS DE LA FIDELÍSSIMA VILA DE MANLLEU.

Si la Gloria suspirada
 del cel desitjam lograr,
 A la Família sagrada
 tots lo cor hem de donar.

Las mares á sos fillets,
 quant encara son petits,
 las esposas als marits,
 los germans als germanets
 á la benaventurada
 Família han de consagrar;
 A la Família etc.

Jesus, Maria, Joseph
 son l' Evangeli en acció;
 y la nostra Associació
 d' ells la llum y guia reb:
 fem que sia propagada;
 puig si l' mon s' ha de salvar,
 A la Família etc.

Jesus, de la gracia Autor,
 á Maria y Joseph diu:
 Mare, Pare, repartiu
 y. *Statuit filios suos sub legmine illius.*

OREMUS.
*Familiis omnibus, Domine Jesu, quæ sub tuum amorem confugiunt, intercessione Beatæ semper Virginis
 ac Genitricis tuæ Mariæ atque Beati Josephi Sponsi ejus, quorum auxilium humiliter implorant, pacem, et bo-
 norum omnium prosperitatem eis concede: qui civis et regnas in sæcula sæculorum. Amen.*

Lo Exm. é lhm. Sr. Dr. D. Joseph Morgades, bisbe de Vich, ha concedit 40 dias de indulgencia per cada vegada ques
 canten o llegescan los sobredits goigs.

de mos mérits lo tesor.
 A font tan acaudalada
 ¿qui no s' hi ha de abocar?
 A la Família, etc.

En eixa font heu sens mida
 tot consol lo atribulat;
 puig son deixas-del pecat
 los pesars de aquesta vida:
 mes ja la culpa malvada
 Cristo ab sanch la va rentar:
 A la Família etc.

Jesus, Joseph y Maria,
 modelos de santa pau,
 en las casas conservau
 y en los pobles l' armonía;
 y á la Iglesia atribulada
 feula prompte triunfar:
 A la Família etc.

De las pestas medicina
 y de tota enfermedad
 es remey assegurat
 eixa Família divina;

en Egipte ab sa arribada
 una pesta va amaynar:
 A la Família etc.

De una Família tan santa
 las grans virtuts imitem,
 y sols en Ella esperem:
 puig si Deu al mon aguanta,
 es per la gracia sobrada
 que Ella nos va conquistar:
 A la Família etc.

¡O Manlleu! vila ditxosa,
 sol de la Plana de Vich,
 guardarás lo tesor rich
 de la Fé que t' fa gloriosa,
 si t' conservas arrimada -
 de eixa Família al altar:
 A la Família etc.

De Manlleu la vila amada
 si volem, devots, salvar,
 A la Família sagrada
 tots nos hem de consagrar.

nj. *Et sub ramis ejus morabitur.*

Son propietat

Barcelona: Estampa dels Herens de la Vda, Pla, Princesa 8.—1884.

Els Goigs a Catalunya

EL dia 12 de gener és l'assenyalat per a festejar amb tota solemnitat *La Sagrada Família*, o sia, al grup format, que serveix de model, per Sant Josep, Maria Santíssima, i el seu fill Jesús.

La institució denominada Visita domiciliària de la Sagrada Família, està arrelada ja en moltes llars. Però data d'antic aquesta devoció, com pot comprovar-se per la reproducció d'un exemplar de Goigs, de l'any 1884, de la vila de Manlleu, i que pertany al colleccionista don Manuel Massó i Palumeras.

ENDEVINALLS

Duu el vestit apedaçat
és de carn la seva barba
camina molt presumit
i d'os és la seva cara.

(El gall).

Endevina endevinalla:
Quin ocel pon a la palla?

(La gallina).

Quin és l'animal tivat
que porta una serra al cap?

(El gall).

Una senyora s'està a la porta
amb una rosa que porta;
no és rosa ni ram,
ni ho endevinaràs d'un any.

(La gallina).

No és republicà
porta barretina
i el veureu content
quan es fa de dia.

(El gall).

Pelut es posa
damunt blanc pelat;
pelut no es lleva
que pelat, pelut no sia tornat.

(La lloca).

Genolls enrera,
cuixes avant,
boca de banya,
barba de carn.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i d'Història
(El gall).

Les dones catalanes

PER què no ha de parlar hom, alguna vegada, de les qualitats cívico-militars de les nostres dones? Per què s'ha d'envoltar sempre la dona d'una boirina, moltes vegades convencional i absolutament falsa; encara que aquesta boirina sigui perfumada d'allusions a llur gentilesa i formosura? Creieu que no arriba a enfastijar les mateixes dones? Què en treuen, elles, elles i nosaltres, d'aquesta atmosfera pesada d'afalacs —molts cops nominals— i de llausangeries apagaloses que, sense agrair el sexe per antonomàsia graciós, fa els homes uns arlequins?

Si és una cosa correntment sabuda que les dones són la finor i la delicadesa, la gràcia i la beutat, no hem tanmateix d'oblidar que són també la fortalesa i la constància, els éssers capaços d'aguantar dures proves en mesura tal, que, molts cops, els homes són, en llur comparació, canyes mesquines.

Heus aquí les idees que tot d'una ens vénen, en considerar l'antiquíssim orde militar de l'Astral, fundat allà a l'Edat Mitjana pel nostre Ramon Berenguer. Creiem oportú d'evocar-ne el record, tot donant-ne la següent breu notícia:

Fullejant —ens conta August Clavero a *L'Il·lustració Llevantina* (núm. 2, del 16 de novembre de 1900)— fullejant el llibre de Felip Bonanni, que porta per títol: *Ordinum equestrium et militarium catalogus — editio quarta — Romae MDCCXLI Typis Antonii Rubeis (Rossi) in via Seminarii Romani*, es troba al núm. 132, i a la plana del davant la nota a dues columnes, l'una en llatí i l'altra en italià. Aquesta nota, transcrita, diu, si fa no fa, així:

“Orde de dones anomenada de l’Astral.

Quan Ramon Berenguer, darrer comte de Barcelona, personà casament amb Dona Petronila, filla de Don Ramir, a qui anomenen el *Monjo*, ajuntà el Principat de Catalunya amb el Regne d’Aragó, i prengué possessió de la Ciutat de Tortosa, conquistada per Don Ramir, en l’any 1149; no podent sofrir els moros aquesta pèrdua, s’alçaren de nou en armes i tractaren de guanyar-la. Mancant en la plaça els homes per la seva defensa, i en perill de perdre’s, les dones i en particular les vídues, llevant-se llurs vestits i posant-se els d’home, prenent les armes i rivals d’aquest, feren front als moros amb gran valor i fent gran mal en el ben armat exèrcit sarraí, els feren fugir i tornaren victorioses a la ciutat; triomf jamai o rares vegades narrat en la història.

Ramon Berenguer, per deixar als esdevenidors un record de victòria tan celebèrrima, instituí una congregació de dones, o sigui, un noble orde militar, que volgué s’anomenés de l’Astral, perquè les dones que eren de la congregació portaven un senyal carmesí en forma d’Astral. Aquest senyal, el portaven brodat en un caputxó punxegut cosit sobre un vestit de púrpura que els arribava fins a terra.

Ocorregué tot això durant el pontificat d’Eugeni III.

El Comte Ramon Berenguer els féu gràcia i mercè de grans privilegis com a premi al seu valor, i volgué que a les festes públiques anessin davant dels altres ordes d’homes.

D’elles, en parla Francesc Mortel de Luna, en la Història de Tortosa, llib. 1.er, cap 29”.

Fins aquí el P. Bonanni. Afegeix el senyor Clavero que, volent saber més, preguntà a persones il·lustrades de Tortosa sobre aquesta institució, les quals li digueren que no en queda res.

Els tres tambors

Si n'eren tres tambors
que en vénen de la guerra;
el més petit de tots |
porta un ram de rosetes.
Ram, ram, retaplam!

La filla del bon rei
n'ha sortit en finestra...

—Tambor el bon tambor:
si em vols dê una roseta?

—Donzella que l'haurà
serà l'esposa meva:
no us donaré lo ram
que a vós no us puga prendre.

—M'haveu de demanar
al pare i a la mare.
Si el sí vos volen dar,
per mi res no es pot perdre.

—Déu lo guard, rei francès:
si em dareu la infanteta?

—Bé em diràs tu, tambor,
quina hisenda és la teva.

—La hisenda que jo tinc,
la caixa i les manetes.

—Ix-me d'aquí, tambor,
abans no et faça perdre!

—No em fareu perdre vós,
ni vós en fareu perdre,
que allí en lo meu país
ne tinc gent que em defensa.

Me'n diràs, tu, tambor,
me'n diràs qui et defensa.

—Me defensa el rei franc
amb tota sa noblesa,
que jo sô fill del rei,
del rei de la Anglaterra.

—Vina, vina, tambor:
ma filla serà teva.

—No em sento grat de vós;
tampoc ne sento d'ella,
que allà en lo meu país
n'hi ha que són més belles;
més hermosa i gentil
n'és la meva promesa.

Folklore de la Pagesia

Influència del temps

(Continuació)

I són pitjors les boires que vénen sense trobar un jaç d'humitat:

Boires amb eixut,
ja cal, pagès, que Déu t'ajut.

Sant Vicenç,
treu la boira del torrent
i hi posa el vent.

Que també es diu així:

Per Sant Vicenç,
marxen les boires
i vénen els vents.

Per Sant Vicenç,
cessen les glasses
i entren els vents.

Per una cosa o altra es diu del dia anterior:

Per Sant Fruitós
els freds majors.

Usem també la paraula boira en sentit figurat:

Anar a escampar la boira;

que equival a anar-se'n a passeig sense objecte determinat, a badar, a distreure's, a no fer nosa.

Tenir la boira

és igual a tenir un perdigó a l'ala, a haver begut massa.

El mateix pot dir-se de la neu:

Pel gener,
la neu s'asseu com un cavaller.

També es diu així:

Al gener,
s'hi assenta com un cavaller;
al febrer,
fuig com un gos llebrer.

Per Sant Romà,
la neu al pla.

I, és clar, com a conseqüència del fred,

Pel gener,
pateix el bosc i el graner.

No es treballa gaire, però es menja i es fa foc.
Vol dir el mateix aquest altre:

El gener
buida la bóta i el graner.

Però, tornant a la neu:

Mentre vegis neu a Montsec
no podis el cep.

Per Sant Mateu,
neu al peu.

Per Sant Martí,
neu al pi.

Per Sant Andreu,
pluja o neu
o fred molt breu.

Per Sant Martí,
la neu al pi;
per Sant Andreu,
a tot arreu.

Per Sant Tomàs,
neu al nas.

No obstant, es diu:

Any de neu
any de Déu.

I això fa que les neus no espantin.

El febrer és rigorós.

Febrer el curt,
més brau que un turc.

Té més pocs dies que cap de l'any, però es fa sentir, deixa rastre, pel seu fred. Per això l'experiència ensenya:

Pel febrer,
abriga't bé.

Per la Candelera,
el fred va enrera.

A la Candelera,
si el fred no li va davant
li va darrera.

Per la Candelera,
gran fred o gran gelera.

Sol matar febrer,
més que el carnisser.

El febrer,
tira les velles al femer.

Qui té ovelles pel febrer,
les daria per un diner.

Sants de guix i febrer,
porten capa.

El febrer,
nou cares té.

(Continuarà).

BUTLLETÍ

DE LA

GENERALITAT DE CATALUNYA

ANY 1

BARCELONA 3 DE MAIG DE 1931

N.º 1

DECRET

Amb la proclamació de la República ha estat restablerta, com expressió de la unitat tradicional del nostre territori, la Generalitat de Catalunya. Desapareguda aquesta gloriosa institució per un interès dinàstic de la Monarquia borbònica, és natural hagi renascut així que l'admirable unanimitat dels catalans ha decidit expulsar del país aquella dinastia.

El Govern provisional de la República ha reconegut, amb una gran noblesa, en el seu Decret del dia 21 d'abril, el fet històric de la restauració de la Generalitat. Catalunya ha correspost dignament amb una entusiasta i lleial adhesió a la República, que ha estat instaurada amb l'ajut del seu esforç, en unes hores d'irobldable cordialitat entre tots els pobles d'Espanya.

Rest a obert, ara, un període d'interinitat, dintre el qual haurà d'ésser estructurada definitivament la República i, quant a Catalunya, s'haurà de preparar l'Estatut que fixi les seves atribucions. Sotmès l'Estatut a les Corts Constituents, Catalunya podrà regular lliurement, per ella mateixa i dintre les normes fonamentals que resultaran establertes, la seva vida interior per decisió sobirana del sufragi universal.

Però durant aquest període, ni la vida civil pot ésser interrompuda ni desatesos els serveis públics, i és urgent donar una organització provisional a la Generalitat que assegurí aquest doble propòsit dintre la màxima harmonia amb el Govern provisional de la República. L'esmentat Decret de 21 d'abril reconeix expressament al Govern provisional de la Generalitat la facultat, que per dret li correspon, d'establir aquesta organització i de crear l'Assemblea de representants dels Municipis que, des del primer dia, ha estat, de comú acord, considerada com l'instrument adequat per a complir totes les exigències de la interinitat actual. En justa correspondència amb l'esperit d'aquest Decret, l'estructuració provisional de la vida pública a Catalunya ha d'inspirar-se en el desig sincer de conciliar l'exercici de les funcions pròpies de la Generalitat amb la necessitat de com-

solidar la República, tenint en compte uns i altres que els pobles, en els moments solemnes de llur història, ultrapassen l'estret legalisme d'un règim finit per tal de restablir, en la seva legítima extensió, l'imperi del dret.

Per aquest motiu, el President del Govern provisional de la Generalitat, d'acord amb el Consell, estatueix:

Títol I

GENERALITAT DE CATALUNYA

ART 1.º Mentre l'Estatut de Catalunya, que ha de determinar l'extensió de les atribucions reservades al Poder central de la República, no estigui establert per les Corts Constituents, la Generalitat serà constituïda per un Consell o Govern provisional, per una Assemblea de representants dels Municipis, que s'anomenarà Diputació provisional de la Generalitat, i per uns Comissaris que, com a delegats del Govern provisional de la Generalitat, tindran al seu càrrec l'execució dels serveis que havien estat encomanats a les desaparegudes Diputacions provincials de Girona, Lleida i Tarragona.

Títol II

GOVERN PROVISIONAL DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

ART 2.º El Govern provisional estarà format per un President i set Consellers, els quals seran designats pel mateix President, que fixarà les respectives atribucions. De moment, el Consell pren al seu càrrec la direcció, en tota l'extensió del territori de Catalunya, dels organismes executius, institucions, personal administratiu, tècnic i subaltern dels diferents serveis que tenien encomanats les desaparegudes Diputacions provincials, amb totes les facultats que exigirà la necessitat de no deixar desatesos els esmentats serveis en l'actual període d'interinitat.

Facsímil del primer número.

Nostra Premsa

Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya

VA començar a publicar-se a Barcelona, el dia 3 de maig del 1931 —reproduïm la primera pàgina del primer número— i amb dates de 20 maig, 1, 9 i 30 juny; 17 juliol i 10 novembre del mateix any, sortiren els sis números següents. El tamany era de 21 × 27 centímetres i s'imprimia en la impremta de la Casa de Caritat, carrer Montalegre, 5, on encara continua la seva impressió.

L'any 1932, es regularitzà la seva publicació, sortint els dies 15 i 30 de cada mes. El preu de subscripció: 6 pessetes semetres. Núm. solt: 50 cèntims.

L'any 1933 es publicà amb data 10 de gener, el darrer número en el tamany esmentat. Quinze dies després, o sigui el 25 gener de 1933, va transformar-se de la manera següent: Tamany: $21,5 \times 30,5$ centímetres, essent el que actualment té. Administració: Casa de Caritat, carrer Montalegre, 5. Preu de subscripció: 25 ptes. semestre. Exemplar solt: 50 cèntims. Període de publicació: cada dimecres i dissabte.

En el número corresponent a dimecres, 15 de març del 1933, va consignar el lloc de la Direcció: Departament de Governació. - Palau de la Generalitat.

Des del dimarts, dia 4 d'abril, va publicar-se els dimarts, dijous i dissabtes.

Els dies 22 maig, 17 novembre, 3 i 10 desembre de 1933, va sortir un número extraordinari, a més dels regulars.

Amb el número 137 corresponent al dia 19 desembre del 1933, començà a publicar-se diàriament.

L'any 1934, en el número que porta data 1 de gener, anuncià que el preu de subscripció és de 40 pessetes semestre i l'exemplar 50 cèntims. En el número corresponent a 15 febrer 1934, fa constar que la Direcció és al Palau de la Generalitat.

Avui dia encara es publica diàriament; la Direcció, al Palau de la Generalitat; l'Administració, carrer Montalegre, 5, Casa de Caritat; la subscripció és de 40 ptes. semestre i 50 cèntims exemplar; impremta de la Casa de Caritat; i el tamany és de $21,5 \times 30,5$ centímetres; el nombre de pàgines és variable.

Tranquil·litat és mitja vida.

Val més riure que fer riure.

La llegenda de la vinya

PER la gran extensió de terreny que hi ha a Catalunya dedicat al conreu de la vinya, que comprèn una part principal del seu territori, és molt profitós per als nostres lectors conèixer els efectes del vi.

Quan Noè plantava maiols, el dimoni, que ho observava estranyat, se li va acostar i li preguntà:

—Què plantes aquí, fill de la terra?

—Una vinya —li respongué Noè.

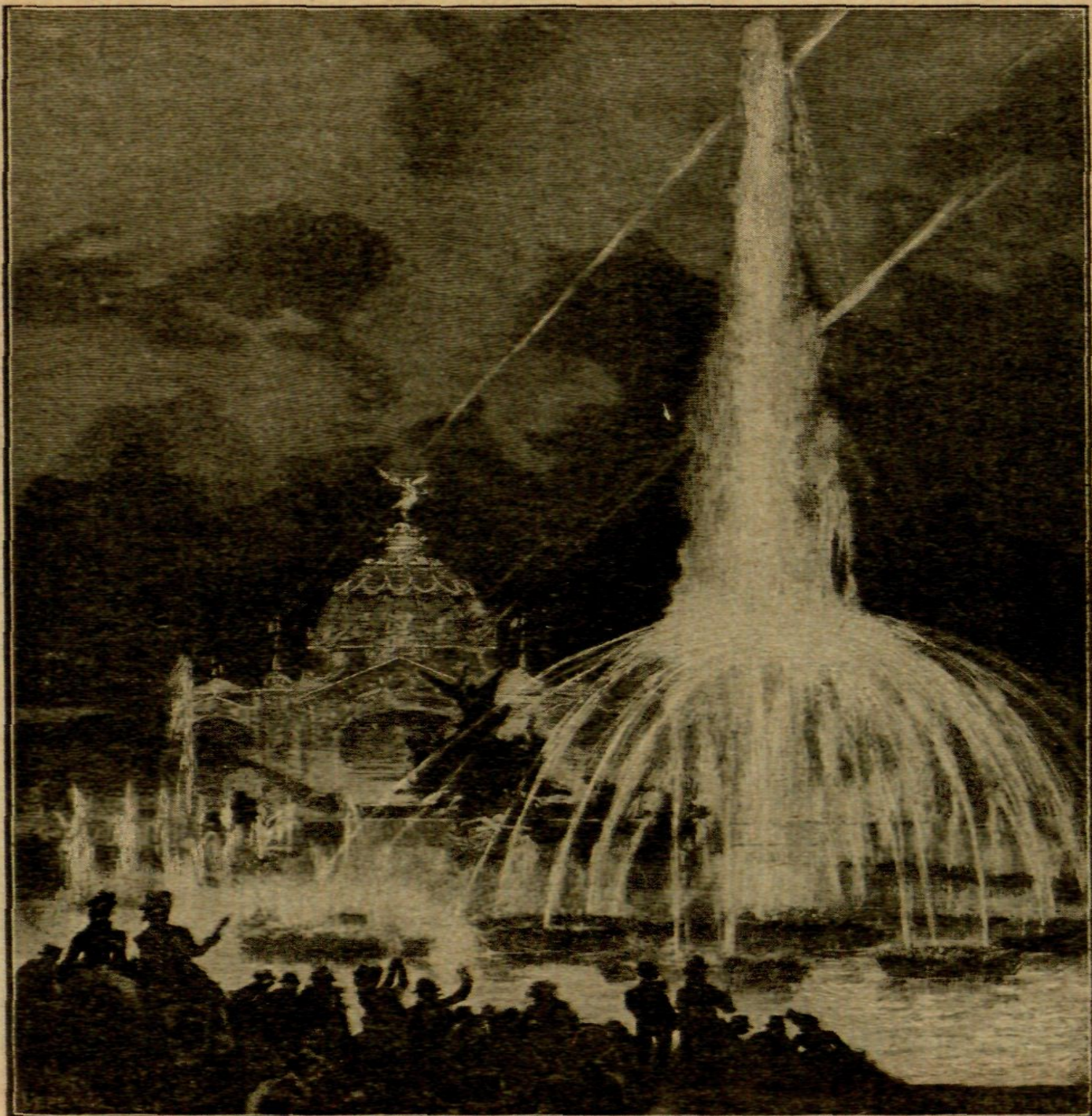
—Per què serveix aquest arbust?

—Es que dóna unes fruites tan agradables a la vista com delicioses al paladar —contestà el Patriarca—, i se'n fa una beguda que reanima i enforteix el cor dels homes.

—Si és així —digué Satanàs—, t'ajudaré.

I així que acabà de dir-ho, agafà un anyell i va matar-lo, escorrent la sang dins d'un clot; després féu el mateix amb un lleó, i seguidament amb un mico i un porc, i amb la sang de totes aquestes bèsties regà les arrels dels ceps.

D'aleshores ençà, cada vegada que un home beu una mica de vi, es torna com un anyell. Si el trago és un xic llarg, es torna valent i atrevit com un lleó. Però si en beu massa, es belluga i comporta com un mico, i acaba per conduir-se com un porc si beu vi sense mesura.

La font lluminosa de l'Exposició Universal de París,
l'any 1889.

Sortida del ramat a la pastura.

La cançó dels invadits

No passareu! I si passeu,
 serà damunt d'un clap de cendra;
 les nostres vides les prendreu,
 nostre esperit no l'heu de prendre.
 Mes, no serà! Per més que feu,
 no passareu!

No passareu! I si passeu
 quan tots haurem deixat de viure,
 sabreu de sobres a quin preu
 s'abat un poble digne i lliure.
 Mes, no serà! Per més que feu,
 no passareu!

No passareu! I si passeu
 decidirà un cop més la història,
 entre el saió que clava en creu
 i el just que hi mor, de qui és la glòria.
 Mes, no serà! Per més que feu,
 no passareu!

A sang i a foc avançareu
 de fortalesa en fortalesa,
 però, què hi fa, si queda en peu
 quelcom més fort: nostra fermesa!
 Per'xo cantem: "Per més que feu,
 no passareu!"

APEL-LES MESTRES.

UBB
 Biblioteca de Comunicació
 i Hemeroteca General

(Del llibre "Jubilar Tribut al venerable Apelles Mestres,
 1854-1934").

Eclipsi total de sol

EN 1850, en Josep Parés fundà el seu *Observatorio Astronómico Barcelonés*, instal·lat encara en lo pla de *Palacio*. En 1860, l'amplificà el mateix fundador, ajudant-lo en la seva empresa el catedràtic de física senyor Bonet.

Alguns eclipsis, notables per demés, s'han succeït durant el segle XIX, mes, no volent ja per més temps cansar als qui em llegeixen, mentaré tant sols el *total de sol* que tingué efecte el dia 18 de juliol de 1860.

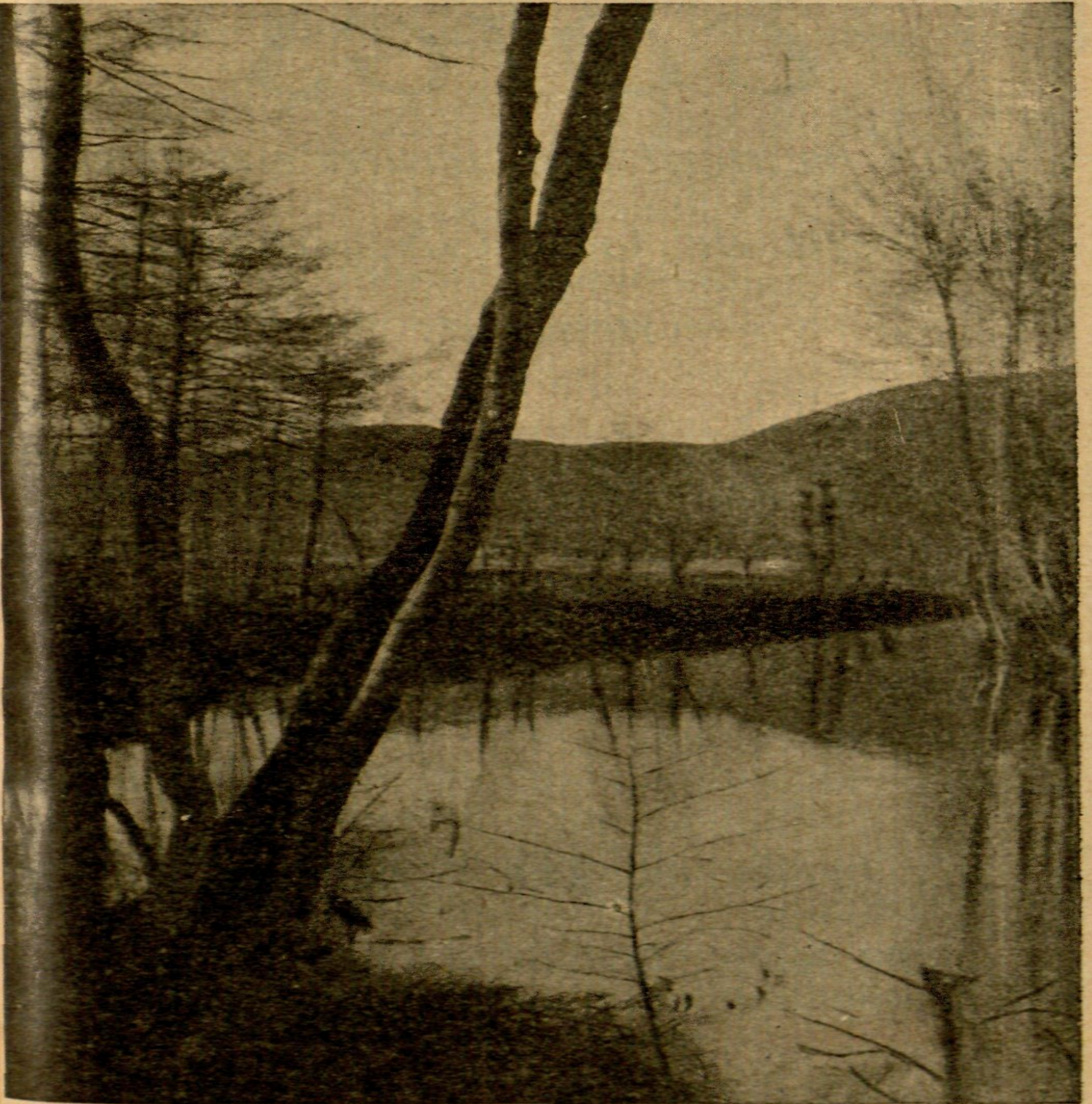
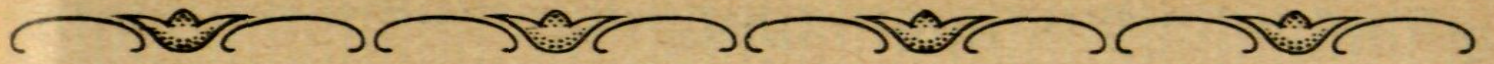
Començà l'eclipsi de sol, a les dues hores, tres minuts i cinquanta segons de la tarda, i finí a les quatre, vint-i-dos minuts i setze segons de la mateixa.

Jo recordo encara (1), l'aspecte que presentava Barcelona i les observacions que es feren per tota mena de persones, en aquesta ciutat. Mentre durà el fenomen foren fotografiades les cares que presentava l'astre solar i quan l'eclipsi estava en son apogeu, el mercuri del termòmetre va descendir mig grau.

Al Tibidabo es trobaven reunides més de seixanta persones, eixides de Barcelona, per anar a fer les seves observacions científiques en aquella muntanya, i tal va ésser el canvi atmosfèric experimentat que els instruments i els bastons es cobriren d'unes gotetes semblants a rosada, i tot presentava el mateix aspecte que el d'una fresca matinada.

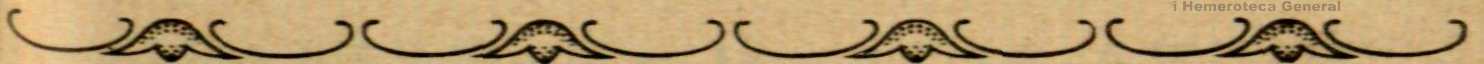
A Montjuïc es feren també algunes observacions i pot ben dir-se que aquell dia Catalunya tota es convertí en un vast observatori astronòmic.

(1) *La ciència astrològica a Catalunya*, per JOSEP FITER I INGLÉS.

Dels bells indrets d'Olot: «Hivern».

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Als colleccionistes de

GOIGS

*fem avinent que tenim un bon
assortit de GOIGS, correspo-
nents a:*

SANTS

SANTES,

MARE DE DÉU

SANT CRIST

etc.

*als preus de **10** i **15** cèntims
cada un, —també acceptem l'in-
tercanvi— en l'Administració de*

**CURIOSITATS
DE CATALUNYA**

RIERA ALTA, 61. - BARCELONA